

ARBORII OCROTIȚI DE STAT DIN MOLDOVA

Gheorghe POSTOLACHE,

profesor, dr. hab. în biologie, Grădina Botanică (Institut), AȘM

Prezentat la 20 ianuarie 2012

Abstract: The assessment of the present state of 433 protected trees located in 158 places in Moldova is made. Evaluated trees are protected by state and belong to 29 tree species. From the total of protected trees, 60 trees have been assigned to the category of healthy trees. The rest of protected trees are affected by natural and human impacts.

Key words: protected trees, secular trees, natural and human impacts, conservation of protected trees.

INTRODUCERE

Arborii ocrotiți sunt exemplare solitare sau grupuri mici izolate de arbori, remarcabili prin vârstă, dimensiuni, frumusețe, raritate, sau prin faptul că au fost martorii unor evenimente istorice.

Acești arbori au fost remarcați și atribuiți la o categorie aparte – a arborilor seculari. În „Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova (1998) a fost separată categoria de Arii naturale protejate, Monumente ale naturii, C) BOTANICE, b) arbori seculari. În anexa 3 a acestei legi sunt înșerați 433 arbori seculari care cresc în 158 de amplasamente. Această listă a arborilor ar putea fi considerată ca registru actual al arborilor ocrotiți din Moldova. Analizând vârsta arborilor incluși în anexa 3 a legii, am evidențiat că arborii din 20 de amplasamente au o vârstă mai mică de 100 de ani și deci nu corespund acestei categorii. De aceea propunem ca această categorie de arbori să fie numită categoria arborilor ocrotiți de stat. Este o categorie aparte de monumente ale naturii de importanță națională, de valoare istorică și cultural-educativă. Unii arbori din această categorie ar putea fi apreciați ca rămășițe ale unor păduri din trecut.

Arborii ocrotiți de stat au fost afectați de impacturi naturale și antropice. Unii au fost doborâți de vânturi, alții s-au uscat, de aceea a apărut necesitatea aprecierii stării actuale a acestor arbori. În anii 2010-2011, în cadrul proiectului „Validation of the current system of protected area system by exhaustive inventories of plant species and animal species”, a fost cercetată starea actuală a arborilor ocrotiți de stat.

MATERIALE ȘI METODE

Pentru descrierea arborilor ocrotiți de stat a fost elaborat un concept care include: vârsta (ani), înălțimea (m), perimetrul tulpinii (cm), diametrul tulpinii (cm, măsurat la înălțimea de 1,3 m), diametrul coroanei (m), înălțimea coroanei (m), numărul de craci, numărul de ramuri uscate, starea de sănătate (scara de 6 baluri), impacturi naturale și antropice, recomandări privind ameliorarea stării copacului. Pentru fiecare arbore au fost determinate coordonatele (latitudine, longitudine, altitudine) cu GPS de tipul Oregon-300 și făcute foto. Conform acestui concept au fost cercetați 433 de arbori din 158 de amplasamente din Moldova.

Arborii ocrotiți, după starea de sănătate, au fost atribuiți la 6 cate-

gorii: 1 - arbori sănătoși, 2- arbori cu coroana parțial afectată de arborii învecinați, 3 - arbori afectați de construcții, 4 - arbori cu coroana substanțial afectată (rupturi), 5 - arbori cu tulpina afectată (scorburi, bolfe etc.), 6 - arbori total doborâți de vânt, uscați.

În text este folosită numerotarea arborilor în corespundere cu Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, adoptată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1538-XIII din 25.02.1998.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În Republica Moldova au fost luați sub protecția statului 433 arbori, din 158 de amplasamente. Acești arbori aparțin la 29 specii de plante vasculare. După proveniență arborii protejați de stat pot fi împărțiți în două categorii: arbori autohtoni (fag, frasin, gorun, paltin de câmp, pâr, plop alb, plop cenușiu, scoruș, stejar pedunculat, tei, ulm) și arborii alohtoni (alun turcesc, brad caucazian, castan porcesc, cedru de California, duglas verde, glădiță, macclura pomiferă, molid argintiu, molid de Canada, pin moale, pin negru, platan occidental, plop canadian, sămbovină, sofră) (tabelul 1).

În rezultatul cercetărilor s-a stabilit că 14 arbori din următo-

Tabelul 1

SPECIILE DE ARBORI OCROTITE DE STAT DIN MOLODVA

Specii autohtone	Numărul de amplasamente	Numărul de exemplare
Fag (<i>Fagus sylvatica</i>)	5	36
Frasin (<i>Fraxinus excelsior</i>)	2	2
Gorun (<i>Quercus petraea</i>)	4	9
Paltin de câmp (<i>Acer platanoides</i>)	2	2
Pâr (<i>Pyrus pyraeaster</i>)	5	5
Plop alb (<i>Populus alba</i>)	2	2
Plop cenușiu (<i>Populus canescens</i>)	2	11
Scoruș (<i>Sorbus domestica</i>)	1	1
Stejar pedunculat (<i>Quercus robur</i>)	102	250
Tei argintiu (<i>Tilia tomentosa</i>)	1	1
Volniș (<i>Ulmus levis</i>)	1	1
Ulm de câmp (<i>Ulmus carpiniifolia</i>)	1	3
Specii alohtone		
Alun turcesc (<i>Corylus colurna</i>)	1	5
Brad de Caucaz (<i>Abies nordmanniana</i>)	1	1
Castan porcesc (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	1	4
Cedru de California (<i>Libocedrus decurrens</i>)	2	2
Dud (<i>Morus alba</i>)	1	3
Duglas verde (<i>Pseudotsuga menziesii</i>)	1	19
Glădiță (<i>Gleditsia triacanthos</i>)	2	2
Maclura pomiferă (<i>Maclura pomifera</i>)	1	2
Molid argintiu (<i>Picea pungens</i>)	2	4
Molid de Canada (<i>Tsuga canadensis</i>)	1	1
Pin moale (<i>Pinus strobus</i>)	1	1
Pin negru (<i>Pinus nigra</i>)	4	23
Platan occidental (<i>Platanus occidentalis</i>)	2	2
Plop canadian (<i>Populus canadensis</i>)	1	7
Sâmbovină (<i>Celtis occidentalis</i>)	2	6
Soforă (<i>Sophora japonica</i>)	1	1
Stejar castaniefoliu (<i>Quercus castaneifolia</i>)	1	3
Total	154	410

rele specii: stejar pedunculat, (37, 85, 100, 112), gorun (93), plop alb (89), cireș (142), pin negru (42), pâr (101), ulm (123), soforă (127), pin moale (152), molid de Canada (154), cenușar (158) au fost doborâți de vânt, alții s-au uscat.

Din cei înscrisi în Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, actualmente în 144 de amplasamente cresc 419 arbori atribuiți la categoria (arbori seculari) arbori ocrotiți de stat. Cei mai mulți (250) sunt arborii de stejar pedunculat (*Quercus robur*), care cresc în 102 amplasamente. Într-un amplasament de fag (38) din Ocolul silvic Hârjauca au fost înregistrați 32 arbori de fag, iar în 4 amplasamente a fost înregistrat câte un exemplar de fag. Au mai fost înregistrate comparativ multe exemplare de pin, plop cenușiu, duglas verde. Restul speciilor sunt prezente cu câte 1-4 exemplare.

După valoarea lor, arborii ocrotiți de stat ar putea fi clasificați în 4 categorii.

Arbori seculari. La această categorie sunt atribuiți arborii care au o vârstă de unul sau mai multe secole. În prezent în Moldova sunt înregistrați 370 de arbori ocrotiți de stat care au o vârstă de peste 100 de ani. Acești arbori au fost martori ai unor importante evenimente istorice. Stejarul lui Ștefan cel Mare

Foto 1. 103. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) Cobălea (Șoldănești). Long. E 28°39'63" Lat. N 47°52'05". Alt. 233 m. Vârsta 700 ani. Înălțimea 17 m. Perimetrul tulpinii 766 cm. Diametrul tulpinii 244 cm. Diametrul coroanei 32 m. Suprafața arborelui 1000 m².

Foto 2. 121. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) or. Chișinău, Schinoasa. Long. E 28°50'09" Lat. N 46°57'17". Alt. 182. Vârsta 400 ani. Înălțimea 15 m. Perimetrul tulpinii 445 cm. Diametrul tulpinii 142 cm. Diametrul coroanei 32 m. Suprafața arborelui 1024 m².

Foto 3. 22. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) or. Lipcani, Parcul de cultură. Long. E 26°47'52" Lat. N 48°15'58". Alt. 129. Vârsta 400 ani. Înălțimea 24 m. Perimetrul tulpinii 536 cm. Diametrul tulpinii 171 cm. Diametrul coroanei 30 m. Suprafața arborelui 900 m².

Foto 5. 104. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) com. Zahorna (Șoldănești). Long. E 28°33'07" Lat. N 47°48'03". Alt. 276. Vârsta 385 ani. Înălțimea 15 m. Perimetrul tulpinii 550 cm. Diametrul tulpinii 175 cm. Diametrul coroanei 22 m. Suprafața arborelui 490 m².

(103) (foto 1) din comuna Cobălea (raionul Șoldănești) are vârsta de circa 700 de ani și este cel mai bă-

are aceeași vârstă. La (4 km) nord-est de comuna Giurgiulești (raionul

Foto 4. 116. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) Giurgiulești (Cahul). Long. E 28°13'13" Lat. N 45°30'44". Alt. 114. Vârsta 400 ani. Înălțimea 14 m. Perimetrul tulpinii 410 cm. Diametrul tulpinii 131 cm. Diametrul coroanei 22 m. Suprafața arborelui 500 m².

Foto 6. 53. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) Pârâta (Dubăsari). Long. E 29°06'45" Lat. N 47°06'44". Alt. 23. Vârsta 300 ani. Înălțimea 20 m. Perimetrul tulpinii 675 cm. Diametrul tulpinii 214 cm. Diametrul coroanei 27 m. Suprafața arborelui 730 m².

trân arbore din Moldova. Stejarul pedunculat (121) din municipiul Chișinău are circa 400 ani (foto 2). Stejarul pedunculat (22) (foto 3) din parcul de cultură din or. Lipcani

Cahul), în mijlocul cîmpului, crește un stejar pedunculat (116) (foto 4) solitar, numit tufarul lui Moș Andrei de aceeași vârstă. Un stejar pedunculat (104) (foto 5) de o vârstă respectabilă (385 ani) crește la marginea satului Zahorna (raionul Șoldănești). De aceeași vârstă este și stejarul pedunculat (53) (foto 6) de la marginea satului Pârâta. Dintre alte specii de arbori longevivi am remarca 3 exemplare de dud din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și

Foto 7. 67. Stejar pedunculat (*Quercus robur*)
or. Leova, Long. E 28°15'07", Lat. N 46°28'44", Alt. 40.
Vârsta 230 ani. Înălțimea 17 m. Perimetrul tulpinii 390 cm.
Diametrul tulpinii 124 cm. Diametrul coroanei 23 m. Suprafața
arborelui 530 m².

Foto 8. 70. Stejar pedunculat (*Quercus robur*)
Boldurești, Long. E 28°04'31" Lat. N 46°06'37", Alt. 215.
Vârsta 200 ani. Înălțimea 19 m. Perimetrul tulpinii 490 cm.
Diametrul tulpinii 135 cm. Diametrul coroanei 19 m. Suprafața
arborelui 400 m².

Foto 9. 20. Stejar pedunculat (*Quercus robur*)
Ocolul silvic Lipcani, Long. E 26°50'18" Lat. N
48°17'46", Alt. 233. Vârsta 330 ani. Înălțimea 25 m. Peri-
metrul tulpinii 344 cm. Diametrul tulpinii 110 cm. Diametrul
coroanei 22 m. Suprafața arborelui 490 m².

Foto.10 128. Cedru de California (*Libocedrus decurrens*)
or. Chișinău, Grădina Publică „Ștefan Cel Mare” Long.
E 28°49'38". Lat. N 47°01'29". Alt. 101. Vârsta 80 ani. Înăl-
țimea 21 m. Perimetrul tulpinii 155 cm. Diametrul tulpinii 50
cm. Diametrul coroanei 6 m. Suprafața arborelui 40 m².

Sfânt” din Chișinău.

Arbori cu dimensiuni excepționale. Includ arborii care se deosebesc prin dimensiuni impresionante ale înălțimii, diametrului coroanei, tulpinii, formei arborelui etc. După mărimea și forma coroanei arborii

solitari se deosebesc evident de arborii din pădure. Stejarul lui Ștefan cel Mare este excepțional nu doar după vârstă, dar și după dimensiuni. Diametrul coroanei este de 31 m. Suprafața coroanei este de 1000 m². Perimetrul tulpinii – 766 cm,

diametrul tulpinii – 244 cm. Stejarul pedunculat (22) din Lipcani are o coroană cu diametrul de 30 m. Proiecția coroanei ocupă o suprafață de aproape 900 m². Perimetrul tulpinii acestui arbore este de 536 cm, iar diametrul acesteia de 171

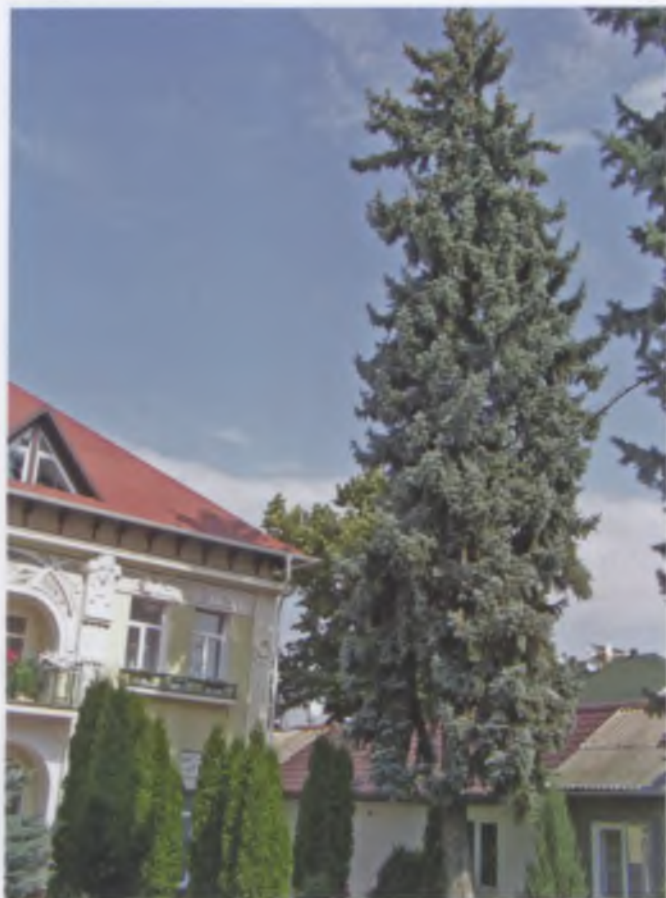

Foto 11. 155. Molid argintiu (*Picea pungens*)
or. Chișinău, str. Pușkin nr. 11. Long. E 28°49'44" Lat. N 47°01'14". Alt. 93. Vârsta 90 ani. Înălțimea 24 m. Perimetrul tulpinii 140 cm. Diametrul tulpinii 45 cm. Diametrul coroanei 5 m. Suprafața arborelui 25 m².

Foto 12. 71. Scoruș (*Sorbus domestica*)
or. Nisporeni. Long. E 28°12'46". Lat. N 47°05'21". Alt. 216. Vârsta 130 ani. Înălțimea 18 m. Perimetrul tulpinii 335 cm. Diametrul tulpinii 107 cm. Diametrul coroanei 15 m. Suprafața arborelui 230 m².

cm. Un alt arbore cu coroană și alți parametri excepționali este stejarul pedunculat (121) din municipiul Chișinău (Schinoasa). Diametrul coroanei – 32 m. Proiecția coroanei – 1024 m². Coroana acestui arbore este cea mai mare din Moldova. Perimetrul tulpinii este de 445 cm, iar diametrul – de 142 cm. Diametrul coroanei stejarului pedunculat (53) de la marginea comunei Pârâta (r. Dubăsari) este de 27 m. Proiecția coroanei este de 729 m². Perimetrul tulpinii este de 675 cm, iar diametrul de 214 cm. Stejarul pedunculat (67) (foto 7) din orașul Leova de asemenea are o coroană deosebită. Diametrul coroanei - 23 m. Proiecția coroanei-400 m². Perimetrul tulpinii – 390 cm, diametrul – 124 cm. Stejarul pedunculat (70) din Boldurești are, de asemenea, mărimi impunătoare.

Arbori de o frumusețe deosebită. La această categorie au fost atribuiți arborii care trezesc admi-

rația și care produc efecte pozitive asupra noastră. Unul dintre cei mai decorativi stejari din Moldova ar putea fi apreciat stejarul pedunculat (70) (foto 8) din apropierea satului Boldurești (raionul Nisporeni). Stejarul pedunculat (121) din municipiul Chișinău este un arbore de o frumusețe deosebită. Un stejar pedunculat (104) (foto 5) de o frumusețe rară a coroanei, dar cu o mare scorbura în tulpină, crește la marginea satului Zahorna (raionul Șoldănești). Un stejar pedunculat (53) (foto 6) falnic este cel care crește la marginea satului Pârâta (raionul Dubăsari). Un stejar pedunculat (67) (foto 7) de o aleasă frumusețe crește în or. Leova. Alt stejar pedunculat (20) (foto 9) de mărimi impresionante este amplasat în apropiere de cantonul pădurarului din Ocolul silvic Lipcani. Exemplare de o frumusețe deosebită ale altor specii sunt cedrul de California (128) (foto 10) din Grădina Publică

„Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău, molidul argintiu (155) (foto 11) din Chișinău și a.

Arbori rari. La această categorie au fost atribuiți arborii întâlniți într-un singur sau câteva locuri. Scorușul (*Sorbus aucuparia*) (71) (foto 12), care crește la marginea cimitirului din or. Nisporeni este atribuit la specii de plante incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, de aceea protecția lui este relevantă. Un singur arbore de pin moale (51) (foto 13) crește în Tabăra de odihnă „Poienița Însorită” din apropiere de or. Drochia, 2 exemplare de maclura pomiferă (143) (foto 14) din municipiul Chișinău, 3 arbori de stejar castaneifolium cresc în Ocolul silvic Olănești, 4 arbori de cedru de California (128, 147) din Chișinău, 5 exemplare de alun turcesc (50) (foto 15) într-un singur amplasament (Tabăra de odihnă „Poienița Însorită”, or. Drochia), 5 arbori de sâmbovină (140, 141) din Chișinău

Foto 13. 51. Pin moale (*Pinus strobus*)

Raionul Drochia. Casa de odihnă a copiilor Poienița însoțită. Long. E 27°48'38". Lat. N 48°00'24". Alt. 209. Vârsta 90 ani. Înălțimea 16 m. Perimetrul tulpinii 256 cm. Diametrul tulpinii 82 cm. Diametrul coroanei 25 m. Suprafața arborelui 620 m².

ar putea fi atribuiți la categoria de arbori rari protejați de stat.

Arborii ocrotiți de stat din Moldova au fost afectați de mai multe impacturi naturale și antropice. După starea de sănătate arborii ocrotiți au fost atribuiți la 6 categorii (tabelul 2).

Arborii sănătoși. La categoria de arbori sănătoși au fost atribuiți exemplarele nevătămate, în bună stare, neafectați de boli. În majoritatea cazurilor sunt sănătoși arborii solitari sau cei din locuri bine luminate. Din totalul de 60 de arbori apreciați ca sănătoși, 43 de arbori sunt de stejar pedunculat, câte doi de pin negru (148, 151), de brad de Caucaz (153), de glădiță (136, 144), de molid argintiu (155, 156). Restul speciilor sunt prezente în câte un amplasament: ulm (137), tei (138), platan occidental (122), paltin de câmp (139), maclura pomiferă (143), duglas verde (146), cedru de California (147). În strada Alexe Mateevici nr. 81 din or. Chi-

Foto 14. 143. Maclura pomiferă (*Maclura pomifera*)

or. Chișinău. Long. E 28°50'06". Lat. N 46°58'23". Alt. 135. Vârsta 50 ani. Înălțimea 9 m. Perimetrul tulpinii 105 cm. Diametrul tulpinii 33 cm. Diametrul coroanei 8 m. Suprafața arborelui 64 m².

șinău crește un paltin de câmp care se deosebește de alți arbori prin decorativitate și mărimi impresionante.

Arbori cu coroana afectată de speciile însoțitoare. Arborii din 58 de amplasamente au fost afectați de speciile învecinate (paltin de câmp, frasin, carpen, jugastru etc.). Speciile învecinate sunt plante umbra-tolerante care pătrunzând în coroana arborilor, umbresc ramurile inferioare. Ultimele, neavând necesarul de lumină, se usucă. Acest proces este bine exprimat la arborii de stejar pedunculat (75, 76) (foto 17, 18), care au fost umbriți de plantația de molid din Ocolul silvic Ocnița. Coroana fagului (135) din Grădina Botanică a Muzeului de Etnografie și Istorie naturală (or. Chișinău) a fost deformată totalmente de frasinul vecin.

Arbori cu coroana afectată de construcții. Arborii din 6 amplasamente: alunul turcesc (50), stejarul pedunculat (79, 82, 129), cedrul de California (147), pinul negru (148,

150) sunt afectați de construcții. Este problematică existența stejarului pedunculat (82) din curtea dlui Țurcanu, din satul Pripiceni-Răzeși (raionul Rezina), (foto 19).

Arbori cu coroana substanțial afectată (rupturi). Arborii din 11 amplasamente: fagul (36, 68), scorușul (71), stejarul pedunculat (25, 43, 44, 129, 133), plopul alb (102), dudul (117), plopul cenușiu (157) sunt substanțial afectați. Stejarul pedunculat (129) din municipiul Chișinău are rupturi considerabile. Ca rezultat al acestor rupturi arborii și-a pierdut frumusețea și decorativitatea. Scorușul din Nisporeni are multe ramuri uscate, care necesită a fi eliminate. 4 arbori: dudul (117), stejarul pedunculat (129, 133), plopul cenușiu (157) sunt cu coroana substanțial afectată. Rupturi esențiale au loc la arborii cu bifurcarea ramurilor de jos. În locul de bifurcare a ramurilor se acumulează apă și se creează un mediu favorabil pentru ciuperci și alți vătămători care afectează lemnul. O astfel de ruptură s-a produs la

Foto 15. 50. Alun turcesc (*Corylus colurna*)

Raionul Drochia. Casa de odihnă a copiilor "Poienița în-sorită". Long. E 27°48'41". Lat. N 48°00'24". Alt. 198. Vârsta 80 ani. Înălțimea 13 m. Perimetrul tulpinii 313 cm. Diametrul tulpinii 100 cm. Diametrul coroanei 15 m. Suprafața arborelui 230 m².

stejarul pedunculat din strada Pietrăriei nr. 9 din municipiul Chișinău. 40% din coroana stejarului au fost afectate ca rezultat al unei rupturi masive.

Arbori cu tulpina afectată. Dintre toate speciile de arbori, cel mai frecvent este afectată tulpina părului (*Pyrus piraster*). S-a constatat că tulpinile la toți arborii de păr protejați de stat (16, 28, 63, 149) sunt cu scorburi. La părul din or. Durlești (149) a apărut o scorbură de 2 m înălțime și diametrul 80 cm. Practic toată tulpina părului din interior este o scorbură mare. Scorbura masivă din tulpina Stejarului lui Ștefan cel Mare (103) din Cobălea a fost prelucrată și astupată. Au fost astupate scorburile la 3 arbori de dud (117) din municipiul Chișinău. Necesită a fi prelucrate scorburile la stejarul pedunculat (104) din apropierea satului Zahorna și la stejarul pedunculat (119) din municipiul Chișinău.

Foto 16. 139. Paltin de camp (*Acer platanoides*)

or. Chișinău, str. Alexe Mateevici 81. Long. E 28°49'20". Lat. N 47°01'9". Alt. 106. Vârsta 130 ani. Înălțimea 22 m. Perimetrul tulpinii 310 cm. Diametrul tulpinii 100 cm. Diametrul coroanei 20 m. Suprafața arborelui 400 m².

Arbori doborâți de vânt, uscați. Sunt doborâți de vânt, în primul rând, arborii afectați de boli, vătâmați de ciuperci, cu scorburi în tulpină, care sunt într-o stare precară. 14 arbori de stejar (37, 85, 100, 112), gorun (93), plop alb (89), cireș (142), pin negru (42), păr (101), ulm (123), sofră (127), pin moale (152), molid de Canada (154), cenușar (158) au fost atribuiți la această categorie.

La capitolul impacturi antropice pot fi atribuite inscripțiile lăsate pe tulpinile copacilor, construcțiile amplasate sub coroana lor, drumurile care trec pe sub coroana arborilor etc. La stejarii din str. Mălina Mare nr. 56 au fost jupuite porțiuni de coajă de pe tulpină.

Conservarea arborilor seculari. Activități de protecție a arborilor au fost întreprinse de populație

și până la elaborarea legilor de protecție. Populația din comuna Cobălea a protejat Stejarul lui Ștefan cel Mare și până la adoptarea legilor de protecție. Asta se referă și la restul arborilor care au peste o sută de ani. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al României din anul 1937, de rând cu alte monumente ale naturii, au fost evidențiați doi stejari și un păr din parcul de la Manzâr, care au fost luați sub protecția statului.

Prin Hotărârea Sovietului Miniștrilor al R.S.S.M. nr. 5, din 8 ianuarie 1975 au fost luați sub protecția statului 372 arbori seculari din 119 amplasamente. Mai târziu – încă 61 arbori, în special din municipiul Chișinău. Un anumit aport la lucrările de extindere a numărului de arbori luați sub protecția statului în municipiul Chișinău l-a avut Mișcarea Ecologistă din or. Chișinău.

Foto 17. 77. Stejar pedunculat (*Quercus robur*)
Ocolul silvic Otaci. Long. E 27°49'37". Lat. N 48°24'21".
Alt. 238. Vârsta 350 ani. Înălțimea 18 m. Perimetrul tulpinii
562 cm. Diametrul tulpinii 179 cm. Diametrul coroanei 18 m.
Suprafața arborelui 350 m².

Foto 18. 75. Stejar pedunculat (*Quercus robur*)
Ocolul silvic Ocnița. Long. E 27°29'59". Lat. N 48°22'25".
Alt. 252. Vârsta 150 ani. Înălțimea 24 m. Perimetrul tulpinii
380 cm. Diametrul tulpinii 121 cm. Diametrul coroanei 20 m.
Suprafața arborelui 400 m².

STAREA ARBORILOR OCROTIȚI DE STAT DIN MOLDOVA

Tabelul 2

Nr. crt.	Categoria arborilor	Specia și numărul arborelui din anexa 3 la Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat.	Total
1	Arbori sănătoși	Stejar pedunculat (4, 5, 6, 10, 12, 20, 21, 22, 27, 30, 33, 34, 35, 39, 41, 46, 49, 52, 53, 60, 64, 67, 70, 76, 78, 79, 81, 86, 87, 94, 106, 107, 109, 110, 111, 113, 115, 116, 118, 120, 121, 124, 130, 134), fag (95), castan porcesc (126), glădiță (136, 144), ulm (137), tei (138), platan occidental (122), paltin de câmp (139), maclura pomiferă (143), duglas verde (146), cedru de California (147), pin negru (148, 151), brad de Caucaz (153), molid argintiu (155, 156)	61
2	Arbori cu coroana parțial afectată de speciile însoțitoare	Stejar pedunculat (1, 2, 3, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 31, 32, 38, 40, 45, 47, 48, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 66, 69, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 83, 84, 88, 90, 91, 92, 96, 97, 98, 99, 108, 114, 119, 131, 132), pin moale (51), stejar castanifolium (105), molid de Canada (125), cedru de California (128), fag (135), sâmbovină (140, 141), frasin (145), pin moale (51)	61
3	Arbori cu coroana afectată de construcții	Alun turcesc (50), stejar pedunculat (82, 129), cedru de California (147), pin negru (148, 150)	6
4	Arbori cu coroana substanțial afectată (rupturi)	Fag (36, 68), scoruș (71), stejar pedunculat (25, 43, 44, 129, 133), plop alb (102), dud (117), plop cenușiu (157)	11
5	Arbori cu tulpina afectată	Stejar pedunculat (16, 103, 104, 119), păr (63, 149) dud (117),	7
6	Arbori doborâți de vânt, uscați	Stejar (37, 85, 100, 112), gorun (93), plop alb (89), cireș (142), pin negru (42), păr (101), ulm (123), sofră (127), pin moale (152), molid de Canada (154), cenușar (158)	14

Foto 19. 82. Stejar pedunculat (*Quercus robur*) satul Pripiceni-Răzeși (Rezina). Long. E 28°46'82". Lat. N 47°40'99". Alt. 167 m. Vârsta 250 ani. Înălțimea 22 m. Perimetrul tulpinii 486 cm. Diametrul tulpinii 155 cm. Diametrul coroanei 18 m. Suprafața arborelui 350 m².

În jurul arborilor au fost instalate grilaje din metal, plăci descriptive. Conform Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 1538-XIII din 25.02.1998, actualmente sunt protejați de stat 433 arbori din 158 de amplasamente.

Arbori recomandați. În procesul de cercetare au fost evidențiați arbori care nu sunt de vârstă înaintată, însă se deosebesc prin decorativitate și care ar putea fi incluși în lista celor ocrotiți de stat. La această categorie ar fi necesar de atribuit următorii arbori: arborele pagodelor (*Ginkgo biloba*) din strada Mitropolit G. Bănulescu Bodoni (curtea Casei Guvernului), molizii din strada Alexe Mateevici, stejarul pedunculat (*Quercus robur*) din or. Codru, str. Costiujeni (Spitalul de Psihiatrie) din municipiul Chișinău.

CONCLUZII

S-a stabilit că în Republica Moldova au fost luați sub protecția statului 433 de arbori din 158 de amplasamente. Acești arbori aparțin la 29 specii de plante vasculare.

După proveniență, arborii protejați de stat au fost atribuiți la două categorii: autohtoni (fag, frasin, gorun, paltin de câmp, păr, plop alb, plop cenușiu, scoruș, stejar pedunculat, tei, ulm) și alohtoni (alun turcesc, brad caucazian, castan porcesc, cedru de California, duglas verde, glădiță, maclura pomiferă, molid argintiu, molid de Canada, pin moale, pin negru, platan occidental, plop canadian, sâmbovină, soforă).

Arborii ocrotiți de stat, după valoare, ar putea fi clasificați în 4 categorii: arbori seculari; cu dimensiuni excepționale; de o frumusețe deosebită și arbori rari.

Arborii ocrotiți de stat din Moldo-

va au fost afectați de mai multe impacturi naturale și antropice. După starea de sănătate arborii ocrotiți au fost atribuiți la 6 categorii. Din totalul de arbori protejați de stat, din 158 de amplasamente numai în 60 - arborii sunt atribuiți la categoria - sănătoși. Restul arborilor au fost afectați de anumite impacturi naturale și antropice. 14 arbori au fost doborâți de vânt, uscați. Actualmente s-au păstrat doar 419 arbori în 144 de amplasamente. Acești arbori ar putea fi validați.

Numărul mic de arbori care se deosebesc prin frumusețe, vârstă, dimensiuni, raritate denotă faptul că în Republica Moldova se întreprind puține acțiuni pentru a avea arbori de calitate.

BIBLIOGRAFIE

Postolache Gh. Vegetația Republicii Moldova. Chișinău. Știința, 1995, pag. 264-265.

Postolache Gh. Arborii ocrotiți de stat din municipiul Chișinău. // Mediul Ambient nr. 6 (60), 2011. pag 28-34.

Кравчук Ю. П., Верина В. Н., Сухов И. М. Заповедники и памятники природы Молдавии. Изд. «Штиинца», Кишинев, 1976, 311 с.

**Legea privind fondul arilor naturale protejate de stat. //Monitorul Oficial al RM din 6.07.1998, nr. 66-68.